
INHOUD BULLETIN NR. 43

- 2 Herinneringen aan Jef Colle**
Drs. R. Schoonveld
- 4 Onvergetelijke Van Delft**
Kitty de Smit-Kremer
- 6 Diesviering 14 februari 2009**
Bezoekers
- 9 Sex and the City**
Een verslag, door Donald Koppel
- 13 Publicatie van Wieke Haitsma Mulier**
- 14 Het Comeniusmonument: twee foto's**
Michael Huig
- 16 Interview met een 100-jarige**
Martine Kuyper
- 22 "See you later, alligator"**
Donald Koppel
- 24 Van het secretariaat**

Op 8 januari 2009 overleed docent Jef Colle. In de aula herdacht rector Roel Schoonveld hem met collega's en leerlingen.

“HIJ WAS DE MEEST OPTIMISTISCHE MENS DIE IK GEKEND HEB...”

Ik kende Jef Colle al ruim 25 jaar, hij gaf al les bij ons toen ik nog geen rector was en ik hier ook leraar was. In het begin moest hij na een paar jaar weer weg, omdat er geen lesuren meer voor hem waren. Hij vond het verschrikkelijk dat hij bij ons weg moest, want hij had het hier zeer naar zijn zin. Maar er was geen keuze, want het ging toen niet goed met de school, het leerlingenaantal liep sterk terug en er moesten vele docenten weg. Jef was echter intussen zo populair geworden, niet alleen onder de leerlingen maar ook onder zijn collega's, dat hij al vrij snel zelfs tot bestuurslid van onze school werd gekozen. Dat is hij dus ook een aantal jaren geweest, tot, op een gegeven moment, er gelukkig weer lessen voor hem waren en hij kon terugkeren als leraar wiskunde, natuurkunde en informatica.

In Amsterdam voelde hij zich gelukkiger dan in België, waar hij vandaan kwam. Het vrijere gevoel dat hij hier had, was voor hem heel belangrijk. Ook hier genoot hij volop van van alles, van lekker eten, van klassieke muziek, opera, hij raakte goed bevriend met de bekende dirigent Bernard Haitink, die hij op veel reizen volgde als hij dirigeerde. Hij was goedlachs, humoristisch, altijd vriendelijk en behulpzaam, en de meest optimistische mens die ik gekend heb.

Op onze school was hij ook altijd actief. Hij gaf vier vakken: wiskunde, natuurkunde, informatica en algemene natuurwetenschappen, hij hield zich bezig met het installeren van computers toen die voor het eerst kwamen, hij was heel vaak mentor, hij ging als begeleider mee op de Parijs-reis, hij hield vaak inloopspreekuur (en dat werd goed bezocht), hij ging vaak vooral met de examenklassen naar Wolkenland, hij zorgde er voor dat wij ons met het HiSparc project voor de meting van kosmische straling bezig hielden, hij onderhield contacten met universiteiten en hogescholen en hield daar ook lezingen (één keer heb ik zo'n bijeenkomst bijgewoond, hij was daar de ster), hij zorgde er voor dat wij een ELO, een elektronische leeromgeving kregen, hij hield zich bezig met vernieuwing van het bètaonderwijs op onze school...

Altijd was hij weer enthousiast voor nieuwe plannen. Dan stuurde hij mij bijvoorbeeld een mail als “Wat vind je van dit plan? Mij lijkt het wel wat, afz. Jef” of hij stuurde weer een link door met de tekst “Uitermate interessant!”.

Zijn leerlingen mochten hem ook erg graag, hij was zonder meer een van de populairste leraren van onze school, zo niet dé populairste. Als je langs zijn lokaal liep,

kon je van verre al horen dat hij les gaf, want zijn luide stemgeluid was zijn handelsmerk. En natuurlijk zijn minilaptop die hij altijd bij zich had. Hij hielp leerlingen heel graag, zei eigenlijk nooit nee, was altijd mild en had zelfs op het laatst nog het plan om de leerlingen in 2009 via de webcam vanuit zijn ziekbed bijles te geven.

Met heel veel collega's kon hij zeer goed overweg, deed met hen ook veel dingen samen, zoals het organiseren van een personeelsdag, het organiseren van grote maaltijden en hij was ooit voorzitter van de medezeggenschapsraad. Ook bij het niet-onderwijzend personeel was hij zeer geliefd.

Zeventien jaar geleden werd hij al ziek, dat bleek een heel hevige vorm van kanker zijn, want toen al vreesden we voor zijn leven. Hij werd ook niet na vijf jaar genezen verklaard omdat hij zo uitzonderlijk ernstig ziek was geweest, ieder half jaar opnieuw kwam de controle.

Een jaar geleden kwam het slechte nieuws: de kanker was teruggekeerd. De klap kwam nu voor Jef zwaarder aan, ook logisch na al die jaren van angst en strijd.

Maar zijn optimisme kwam ook weer, tenminste in het begin. Na enige tijd bleek echter dat het nooit helemaal weg zou gaan, omdat het niet te opereren was.

Langzaam sloeg zijn grenzeloze optimisme om in een aanvaarding, al had hij nog wel de hoop dat het nog jaren zou kunnen duren.

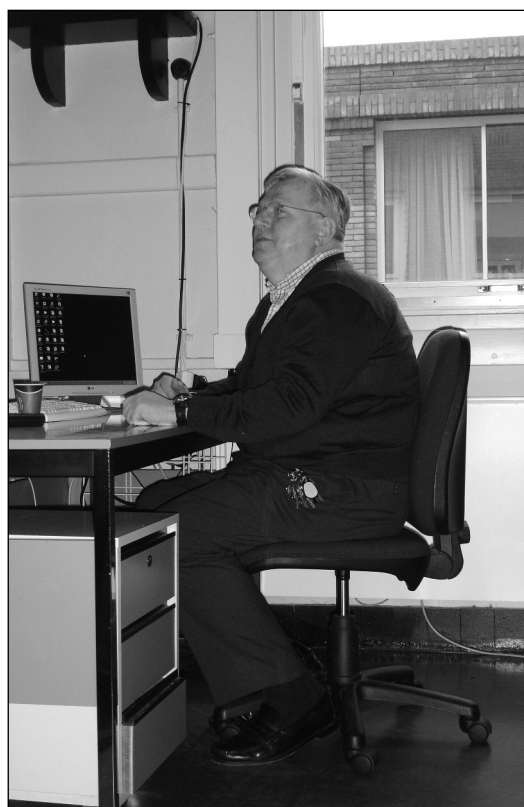
Dat heeft niet zo mogen zijn. De laatste maanden, weken wist hij al dat het niet lang meer zou duren, was natuurlijk af en toe heel somber, maar soms ook kwam zijn gevoel voor humor weer boven met uitspraken als "Gelukkig hoef ik me geen zorgen te maken over de dood, want ik ben niet gelovig, dus ik hoef me niet ongerust te maken of ik in de hemel of in de hel kom" of "Dat doodgaan kost heel wat tijd, het lijkt wel een volledige baan." En daarna kwamen de tranen weer...

Gisteren, aan het eind van de middag, overleed hij thuis, zijn vrouw Caroline en zijn familie waren bij hem. Hij was pas 60 jaar oud.

Zijn enthousiasme, zijn energie, zijn optimisme en zijn vriendschap zullen wij nooit vergeten.

Zijn enthousiasme, zijn energie, zijn optimisme en zijn vriendschap zullen wij nooit vergeten.

met zijn les over de klimaatverandering tijdens het lustrum bleek docent Colle ook de oud-leerlingen te kunnen boeien (februari 2007)

ONVERGETELIJKE VAN DELFT

Het is het jaar 1943. Uit ons mooie schoolgebouw aan het Valeriusplein verdreven, lopen wij iedere dag naar de Pieter de Hooghstraat, naar een saai gebouw, een vroegere meisjesschool. Hoge vensters, donkere gangen. We lopen er heen op klompen, dat spaarde schoenen.

De derde klas Gymnasiumafdeling. Aan de muur een foto van het Forum Romanum in zonovergoten Rome en op een hoge kathederstool zit Drs. P. van Delft, die ons in die donkere dagen en grimmige tijden binnenvoert in het verre verleden van de landen aan de Middellandse Zee, het klassieke Rome en Athene. Wij zijn in een andere wereld.

Mei 1945. Terug in ons eigen gebouw. In het lokaal van Van Delft schijnt altijd de zon. Foto's aan de muur: het theater in Epidauros en weer het Forum Romanum.

Het zijn sobere jaren maar we zijn bevrijd.

We dragen vermaakte kleren, maar Van Delft noemt mij Madame de Pompadour! Hij raadt mij ernstig de cello te leren spelen en ik moet gedichten van Vondel voorlezen voor de klas: 'De zwaan, dat vrolijk waterdier, nooit zat van min'.

We lezen Plato, stukken uit de Republiek en het Symposion. Van Delft sloeg de "interessante" passages niet over, maar vertaalde ze zelf, heel vlug, één oog op het raam in de deur of Heer Gunning niet passeerde! Wij, Pauline Brand en ik, schrijven dialogen à la Plato in HALO.

We lezen Homerus. Bij Van Delft waren het geen "stukken voor het eindexamen", met moeilijke archaisch Griekse woordvormen, maar het epos en drama van liefde en strijd, verovering en nederlaag. Op mijn eindexamen kreeg ik de episode van het afscheid van Hector en Andromache te vertalen. Van Delft laat ons de eerste 100 regels van de Odyssee uit het hoofd leren. Ik weet er nu nog maar vier ... Άνδρα μοι έννεπε, Μουσα ,...

Ik citeer ze aan mijn twee gymnasiasten-kleinkinderen.

Met Van Delft op werkweek, op het Maarten Maartenshuis in Doorn. We lezen het Nieuw Testament in het Grieks en zingen voor het ontbijt middeleeuwse liederen "Messer Sole...". Van Delft laat ons voordrachten houden

over Kierkegaard, Marianne Schulting over Michelangelo, Ineke Hagedoorn en ik over Rembrandt. We konden alles, want Van Delft had dat zo verordonneerd. Χαλεπα τα καλα, het schone is moeilijk, zei hij en dat zei ik later tegen mijn kinderen als ze de klassieke talen zo moeilijk vonden.

Onvergetelijke uren, onvergetelijke Van Delft.

Kitty de Smit-Kremer (1947)

De stukjes die de redactie aantrof in een editie van HALO uit 1959 bevestigen de hierboven geschetste herinneringen aan deze bevlogen docent klassieke talen:

**Bij het overlijden van
P. VAN DELFT**

*Hij was van taal bezeten,
dienend roekeloos geheiligd dichterwoord;
Hij vormde lessen tot een zang,
zaaiend in diepste voren —
Het geleerde — och al lang
zijn we het meeste weer vergeten,
maar zijn stem, die wij gehoord,
klinkt of we nog gespannen horen
nu — en altoos.*

IN MEMORIAM P. VAN DELFT

Tot grote ontsteltenis van velen van ons bereikte ons het droevige bericht, dat de heer Van Delft in januari te Heiloo is overleden.

Hoewel de meesten van ons geen les meer van hem hebben gehad, is hij toch als een soort legendarische figuur in onze herinnering blijven voortleven, als een voorbeeld van de ideale leraar. Hij was een bijzonder zachtmoedig man met een groot karakter en met een sterke invloed op de leerlingen, die hij aanwendde om hun hart voor de oude talen te winnen en hen aldus deze vakken door en door te leren, zonder de harde grammaticale regels op de voorgrond te plaatsen.

Hij zal altijd in de herinnering van de Amsterdamse Lyceïsten blijven voortleven.

Moge hij in vrede rusten.

DIESVIERING 14 FEBRUARI 2009:

*Het optreden van Ariane Amsberg en Polo de Haas met
"De Melodie van Beminnen" werd door de aanwezigen
met aandacht beluisterd.*

1938	Mary van den Dries-Wiedemann	1952	Fred Emmer
1941	Han van der Linden-Schadd		Crit Horsman
1942	Co Meulman		Polo de Haas
1943	Nelle Spitz-van Oss	1953	Fred Lanzing
	Paula van Cleef-Joachimsthal		Peter Molenaar
1947	Kitty de Smit-Kremer		Ewout van Dishoeck
1948	Leo Vollbracht		Sonny Roothaan
	Frits Goes		Kuuk Griep
	Wouter Veldhuyzen		Gijs van Stijgeren
	Kees van Steenderen		Anita Leeser-Gassan
1949	Ariane Amsberg		Bum van Willigen
	Nan van Halm-van Nierop		Nico den Besten
	Ep Köster	1954	Albert van Nierop
1950	Corry Vollbracht-Muller		Louis Lissaur
	Dick Schwarz		Kitty van der Woude
	Nan de Roy van Zuydewijn-		Mannes Kinsbergen
	van Gulden		Marijke van der Waard-Stok
	David van Huiden	1955	Wieke Haitsma Mulier
1951	Theo Allis		Diederike van Niftrik
	Roel Soeting	1956	Eselies la Lau
	Paul Horsman		Tjàco La Lau
	Olga Advokaat-Coebergh		Knud Dominicus van den Bussche
	Aris Aarsen		Barbara Benner-Bellaar Spruyt
	Wim Pezaro		

<p>1957 Kiki Amsberg
Gea Kok
Anneke Schendstok-Stradmeijer
Conny Meslier</p> <p>1958 Akke Witte
Carla Kluiters-van Weeren
Reina Spier-van der Woude
Danielle Sajet</p> <p>1959 Pim Lohmann
Paula de Vree-Fernandes
Georgine Hes-van Voolen
Dorine van der Klei</p> <p>1961 Roek van Heusden
Luuk van Weert-Waltman
Lodie Voûte
Ting-tiang Wen
Dick Regenboog
Fenneken Duintjer-Hulshoff Pol</p> <p>1962 Marion Visser
Anneke Stokman-Griever
Thea Dukkers van Emden
Donald Koppel
Martijn Hogeweg
Lily Houk-Lammerts
Cees de Graeff
Jan-Heyme Goedkoop</p> | <p>1963 Anne Scheltema Beduin
Piet Boekel
Polly Neeter
Derk Kappelle
Peter Broekveldt
Maggy Sellies-Broekveldt
Jolien Fokma-Maschaupt
Saskia Roos-Verbruggen
Carel Roos
Dolly Bönnekamp</p> <p>1964 Edward Asscher</p> <p>1965 Marjolijn Pinkse-Veen
Ria van den Berg</p> <p>1966 Ineke Roosenhoogh
Marianne Kastein
Bart Gijselman
Evelyn Koppel-Marcus
Marjolijn van de Wal-Brouwer
Gaby Dhooge
Elise Leguit
Elma Levij van Vinnighe-Lalk</p> <p>1967 Maarten Lemberger
Marion Spittuler
Sander Tholen</p> <p>1968 Reinout Hogeweg
Max Gerschtanowitz</p> |
|--|---|

v.l.n.r.:
Connie Meslier, Gea Kok,
Fenneken Duintjer- Hulshoff Pol,
Anneke Schendstok-Stradmeijer.

- 1970 Jenny Smoiro
Petra Schraa
- 1973 Christophe Thole
Marjan van Mourik
Hélène Hooftman-van Schaik
- 1978 Celine van Hoorn
- 2002 Philip Hermarij, assistentie

Drs. Roel Schoonveld
Mevrouw Tineke de Jong
Drs. Anton Zoutewelle
Dhr. Marinus Jansen

Velen waren in het gezelschap van echtgenoot,
echtgenote of partner.

Mary van den Dries-Wiedemann (1938)

Eselies La Lau en Nan van Halm-van Nierop: onze vaste barmeisjes

SEX AND THE CITY

Luisteren en tegelijkertijd schrijven is de meesterproef voor scholier of student, en naarmate de voordracht interessanter wordt kom je hier – vergeef me de beeldspraak – moeilijker mee klaar. En interessant is het verhaal dat seksuologe Ariane Amsberg ons voorschotelt. De sfeervolle omlijsting door Polo de Haas mag er ook zijn.

Spreker begint met een, nog niet eens complete, opsomming van het jeugdjargon: *pimp (pooier), slet en bitch (hoer)*.

Op het scherm wordt een foto van een huiskamer zichtbaar met een moeder achter de krant, en een vader die de thee inschenkt.

Let op de rolwisseling.

Op de achtergrond zijn de bloemetjes op het behang vervangen door paaldanseressen.

Vader heeft zijn geliefde vanmorgen, voor Valentijn, een speels plantje cadeau gegeven: een vibrerende cactus.

Courbet schilderde twee naakte vrouwen, die hét, ter vermaak van niet zichtbare manspersonen, met elkaar doen. Een karaf met een glas (kan gevuld worden), en een vogeltje in een kooi (de maagd) kan uitvliegen (vrouw worden) zijn de verwijzingen naar, wat Martin Ros altijd het *allerergste* pleegde te noemen. Gaan we nu onze oude meesters in de musea met andere ogen bekijken?

Ariane vergelijkt de seksuele voorkeur met een liniaal: aan het ene uiteinde ben je 100% hetero en aan het andere einde ben je 100% homo. Ongeveer het midden van de liniaal staat voor biseksualiteit. Tijdens je (seksuele) leven kan je ook nog langs de liniaal heen en weer schuiven. Een afdoende verklaring voor de verandering van ‘onze grote volksschrijver’ dacht ik zo.

Vervolgens komt een kleinzoon, niet van Ariane overigens, aan de orde die tot verbijstering van zijn ouderwetse grootouders slechts ‘two mouseclicks away’ van de website neuken.nl blijkt te zijn.

En daarna worden de gebruiken rond de genitale delen uitvoerig besproken. De venusheuvel is, volgens de laatste mode, ‘ontpoest’, dat wil zeggen geschoren.

Een vrouw met een donker dan wel blond driehoekje staat tegenwoordig voor paal. Deze scheergewoonte behoort tot de moslimaetiquette. Dat had ik nou nooit onder de burka, waar ik minder bekend ben, verwacht.

“Zonder hoesje niet in mijn poesje” las ik na afloop in het Valentijnsnummer van HALO; beetje ouderwets dus al.

Afgerekend wordt – hoe kan het ook anders met een feministe van het eerste uur – met vrouw-onvriendelijke seks, die de jeugd via de kwestieuze websites met de papelepel wordt ingegoten. Weet de jeugd nog wel *‘hoe het hoort?’*

Vrijen en erotiek zijn een kunst; vrijen is – althans moet zijn – affectie tonen. En wat doen liefkozers eigenlijk met hun handen? Getoond wordt een stel m/v in een hangmat, waarbij de handen van het duo er maar een beetje bij hangen.

Zouden ze weten wat je daar allemaal mee kunt doen, vraagt Ariane zich af.

Een pleidooi voor *‘wandelande handen’* dus.

In dit kader wordt een foto van Obama getoond, die liefdevol een dame met kind omhelst: “kijk, dat zijn mooie handen”.

De medische atlas komt ook ter sprake.

Ter lering en vermaak worden plaatjes van de genitaliën van embryo’s (m/v) getoond. In den beginne hebben ze het zelfde kleine dingetje, dat later in de ontwikkeling bij het meisje tot clitoris zal uitgroeien, en bij de jongen tot eikel.

Vervolgens sluit de vaginale spleet zich bij de jongen, en blijft die bij het meisje in takt.

Ik begrijp nu pas, dat het ombouwen van een man tot vrouw niet zo’n hele kunst is. Het omgekeerde lijkt me nog steeds wat moeilijker.

Voor de belangstellenden wordt verwezen naar het sekswoordenboek op google. De dictatuur van de markt komt ook aan bod, dat weerzinwekkende gesnij in gezond vlees, zoals het snoeien van de kleine schaamlippen.

Tegen het eind komen nog even de waarden en normen van een halve eeuw geleden aan de orde. Geciteerd wordt uit een schoolboek (1960) met als doelgroep katholieke meisjes.

Wat de (niet-werkende!) vrouw zoal moet doen om haar kostwinner te behagen.

Dat ging van pantoffels neerzetten, het creëren van lekkere etensluchten en een gezellig schemerlampje tot het seksueel gerieven (na het etensmaal) van de echtgenoot.

Die kon gewoon z'n gang gaan, en je moest er vooral voor zorgen dat hij klaar kwam. Dat vrouwen dat zelfde ook konden – en dat hier wellicht een taak voor de man lag – bleef onbesproken.

“Als uw man aan zijn gerief gekomen is kan het geen kwaad een beetje te steunen om hem het idee te geven, dat u er zelf ook plezier aan heeft beleefd”.

Dat verplicht steunen en zuchten was de laatste plicht van de dames; het was vooral de tijd van doen alsof.

En dan wordt het onderwerp masturbatie besproken. Dat mannen dat deden – pas wel op voor ruggenmergverweking! – was al wat langer bekend.

Maar meisjes en vrouwen? Ja hoor, die kunnen dat ook; sterker: het is een aanrader.

“Als je samen muziek wil maken, moet je je eigen instrument kennen”.

Dat ‘muziek maken’ kan, zo leert de Kamasutra, op vele manieren.

Maar één manier – speciaal goed voor zwangere vrouwen – staat er niet in, namelijk de schaarstand.

“Praktiseert hier iemand dit standje wellicht?”

Nee, helaas, ze vraagt het niet. Te veel rode oortjes waarschijnlijk.

Het laatste plaatje toont een boom met een inkerving, en Ariane citeert de volgende toepasselijke dichtregels:

*ik kerf onze omhelzing in deze linde,
zo ziet elke wandelaar
nog eeuwen na mijn dood
dat ik je eens beminde.*

Polo de Haas is bij zijn achtste muzikale intermezzo inmiddels overgestapt op jazz, met een prachtige baspartij van de linkerhand.

Ariane eindigt met een gedicht van Hans Andreus, wat me net effe te snel ging. Ik zou zeggen: koop maar een mooie bundel van hem.

Donald Koppel (1962)

“JONGENS EN MEISJES”

Rector Roel begint op zijn gebruikelijke wijze, en ook met de gebruikelijke mededeling: “het gaat goed met onze school, eigenlijk te goed”. Er moest voor dit cursusjaar, helaas, opnieuw geloot worden, omdat de aanmelding de beschikbare capaciteit met ruim 30 ‘man’ overschreed. [voor het cursusjaar 2009/2010 betrof dit 14 aspirant-leerlingen, red.].

HAL behoort nog steeds tot de populairste scholen in Amsterdam.

Aansluitend op de voordracht van Ariane Amsberg merkt de rector op, dat in de 2de klas veel aandacht aan het onderwerp seksualiteit wordt geschonken.

De beelden van Hildo Krop die de brug sierden, worden op dit moment gerenoveerd. Wat er nu staat zijn kopieën. Binnenkort zal de heronthulling plaats vinden. Diezelfde brug levert ons nog wel wat problemen op, omdat de roeiclub De Drietand eronder is gehuisvest. Het dak lekt, en de eigenaar van het dak - de brug dus - is de gemeente Amsterdam. Daar malen de molens kennelijk wat langzamer dan wij zouden wensen.

In 2009 is HAL opnieuw de gastheer van de Artistieke Interlyceale; een extra uitdaging. [uitslag: de gastheer werd bijna eerste, zie www.amsterdamslyceum.nl, red.].

Als Schoonveld kennissen tegenkomt luidt de standaardvraag: “hoe lang moet je nog?” Gevolgd door: “wanneer ga je leuke dingen doen?”

“Nou, ik doe leuke dingen, en dat al heel lang: zo’n 38 jaar docent dan wel rector op Het Amsterdams Lyceum”.

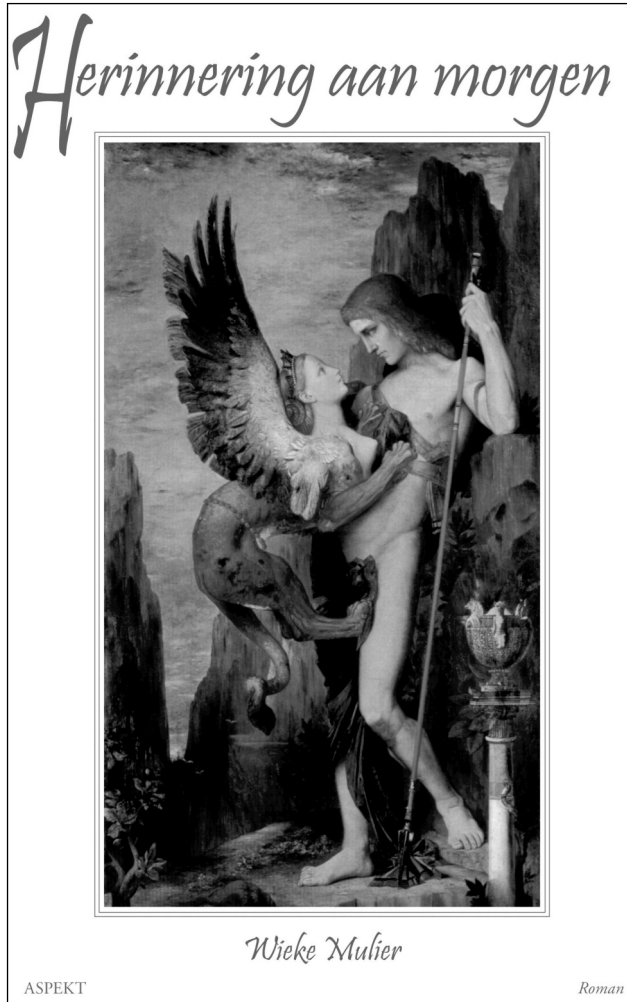
Volgens zijn leeftijd ‘mag’ hij nog zeven jaar.

En daar heeft hij kennelijk zin in.

DHK

Wieke (Haitsma) Mulier (1955) ‘herschreef’ de mythe van Oedipus.

In haar nieuwste boek *Herinnering aan* euwenoude vraagstuk: kun je aan je noodlot ontkomen?

Herinnering aan morgen is een indringend verhaal van de door idealen bezeten vrouwenarts professor dr. Jacobus Engelenhart, die tegen alle hedendaagse stromen oproeiend, een daad stelt die uitloopt op een drama. De roman is tevens de geschiedenis van de oprechte liefde tussen de knappe Johanna en haar veel te jonge minnaar Marcus. Een liefde die tegen alles bestand lijkt, totdat Marcus achter de ware identiteit van zijn minnares komt, met alle verschrikkelijke gevolgen van dien...

Uitgeverij Aspekt, Soesterberg
ISBN 978-90-5911-685-6

Estafettereeks

Wie benieuwd is naar het vervolg van de OLO-estafettereeks moeten wij helaas teleurstellen. Herman (Bernard) Haitink, aan wie Hans Eyl het stokje wilde doorgeven, heeft het niet aangepakt. Hij heeft ons laten weten dat hij zich weliswaar zeer vereerd voelt, maar niet de nodige concentratie kan opbrengen. Overigens heeft hij wel zijn excuses aangeboden.

De redactie heeft hiervoor alle begrip, maar moet wel vaststellen dat nu – na zeven deelnemers – onze estafette ten einde is gekomen. Wie zich geroepen voelt een nieuwe reeks te starten melde zich bij de redactie!

HET COMENIUS-MONUMENT: TWEE FOTO'S

Wat is het leven zonder toeval? Na het verschijnen van het stukje over het Comenius-standbeeld (OLO Bulletin 42, december 2008) ontving Paula van Cleef een mailtje van oud-leerling Maud Kappelhoff (1968), die kort daarvoor het Comenius Museum¹ in Naarden had bezocht. Daar hangt een foto uit 1920 van een curieuze samenshoring voor het lyceum. “Ik zei tegen mijn metgezel dat ik graag een foto van dit portret wilde om het op te sturen naar de OLO, toen niet wetende dat dit stukje zou verschijnen. Hij haalde zonder aarzelen het portret van de muur (!!); gelukkig geen alarmgeschal. Op een plek met goede belichting heeft hij vervolgens bijgaande foto gemaakt.”

De foto is gemaakt bij de onthulling van de eerste steen voor het monument, op 15 november 1920, de tweehonderdvijftigste sterfdag van Comenius. Om 11.00 uur 's ochtends onthulde de ambassadeur van Tsjechoslowakije de eerste steen. Daarna hebben de gasten een maaltijd in de aula van het lyceum gebruikt.

¹Comenius Museum, Kloosterstraat 33, 1411 RS Naarden, 035 6943045
www.comeniusmuseum.nl

De onthulling is wat we zien, tegen een opvallend lege achtergrond. De bomen zijn nog niet geplant en achter het lyceum strekt zich een wijds, leeg land uit. Dan realiseer je je weer dat de school destijds echt aan de rand van de stad is gebouwd. Heel in de verte is iets te zien dat het voormalige voetbalstadion kan zijn, dat in de buurt van het latere Olympisch stadion lag.

Maar er is meer nieuws: ditmaal een foto uit Praag, van het atelier van de Tsjechische beeldhouwer Jan Štursa (1880-1925), de man die het oorspronkelijke ontwerp voor het standbeeld maakte. De foto is waarschijnlijk kort na zijn dood gemaakt. Behalve busten van president Masaryk en kleine modellen van beelden waarmee Štursa naam gemaakt heeft (*Badende vrouw*), staan er maar liefst drie modellen van het lyceumbeeld. De beeldhouwer was er blijkbaar nog volop mee bezig, toen hij op 2 mei 1925 een einde aan zijn leven maakte.

Michael Huig

“WIJ WAREN IN DIE TIJD ONTZETTEND KINDERACHTIG, VERGELEKEN MET DE LEERLINGEN VAN NU”

Interview met mevrouw G.M. Langelaan-van Eeghen

Martine Kuyper, docente Nederlands

Mevrouw Langelaan-van Eeghen werd geboren op 24 december 1908. Meer dan een eeuw geleden! Met haar honderd jaar is zij de oudste oud-leerling van Het Amsterdams Lyceum. Zij heeft nog veel herinneringen aan haar tijd op het lyceum en weet daar levendig over te vertellen, zoals blijkt gedurende de twee gesprekken die ik met haar mocht voeren. Zij stamt uit een beroemd geslacht. Al eeuwenlang hebben de Van Eeghens belangrijke posities in Amsterdam bekleed. Zo was bijvoorbeeld de overgrootvader van mevrouw Langelaan in

de negentiende eeuw initiatiefnemer van de aanleg van het Vondelpark en van de oprichting van het Stedelijk Museum. Om deze en andere verdiensten werd de Van Eeghenstraat naar hem vernoemd.

Truus van Eeghen woonde in haar jeugd jaren op de Herengracht 497; thans is daar het Kattenkabinet gehuisvest. Haar vader, Christiaan Pieter van Eeghen, trouwde in 1906 met Henriëtte Heldring, de dochter van de president van de Nederlandsche Handel-Maatschappij. Uit dit huwelijk werden zes kinderen geboren, van wie mevrouw Langelaan er een was. Haar vader was tot 1924 firmant bij het koopmanshuis Van Eeghen & Co en daarna directeur van de Nederlandsch-Indische Handelsbank.

Haar zuster Isa van Eeghen (1913-1996), archivaris bij het Gemeentearchief Amsterdam en verzamelaarster van een beroemde waaiercollectie, vertelde eens in een interview dat haar familie weliswaar rijk was maar dat eenvoud in alles voorop stond. Niet helemaal los van deze soberheid staat waarschijnlijk het feit dat vele Van Eeghens zich hebben ingezet voor goede doelen. Dit geldt ook voor mevrouw Langelaan: in 1982 kreeg zij een lintje en werd zij benoemd tot Ridder in de Orde

van Oranje-Nassau. Dit was onder andere voor het vrijwilligerswerk dat zij heeft verricht voor de Vereeniging tot verspreiding van Bloemen, Vruchten en Lectuur in de Ziekenhuizen te Amsterdam. Dat zij affiniteit heeft met medische instellingen blijkt ook uit het feit dat zij in het bestuur heeft gezeten van de Vereniging Het Nederlands Kankerinstituut.

Mevrouw Langelaan woont in een statig grachtenpand. Ondanks haar hoge leeftijd loopt zij in rap tempo door haar woning en gedurende ons gesprek zal blijken dat zij zich elk detail in haar leven nog haarscherp kan herinneren.

Haar jeugd in Amsterdam en haar schooljaren in Amsterdam en Bloemendaal komen natuurlijk aan de orde, maar ook de tijd die zij in Nederlands-Indië doorbracht. Wanneer ik haar vertel dat mijn moeder op Java is geboren en getogen, weet zij bij het horen van mijn moeders achternaam de voornamen van mijn grootouders direct te noemen. Mevrouw Langelaan blijkt bij hen gelogeerd te hebben in de jaren voor de tweede wereldoorlog. Wat een toeval!

Het eerste schoolboekje van Het Amsterdams Lyceum waarin Truus van Eeghen voorkomt, is dat van het jaar 1921-1922. Een mentor heette in die tijd “klasseleeraar” en elke leerling had een nummer voor zijn fiets en een eigen klerenhaakje.

Als voorbereiding op dit gesprek lees ik artikelen uit de bundel die ter gelegenheid van het lustrum in 1992 over Het Amsterdams Lyceum werd samengesteld. Ik kom namen tegen van docenten en leerlingen die ooit rondliepen door de gangen van onze school. De foto's tonen tieners die er in hun nette jassen en stropdassen op het eerste gezicht ouder uitzien dan menig grootvader anno 2009. Toch zouden de beschrijvingen die C. J. Enschedé (1930) in deze bundel geeft van zijn docenten best van toepassing kunnen zijn op leraren van nu. Ik vraag mevrouw Langelaan of zij zich nog docenten kan herinneren en het antwoord is luid en duidelijk: “Ja, natuurlijk”.

Kunt u iets vertellen over enkele van uw leraren uit de jaren '20?

“Ik herinner mij nog goed mijnheer Hazewinkel, de leraar aardrijkskunde. Hij was ontzettend verlegen en ik moet zeggen dat wij hem erg vaak geplaagd hebben. Hij leek ons toen ook bespottelijk jong voor een leraar – ik denk dat hij toentertijd een jaar of dertig was. Hij trouwde een paar jaar later met mijn klasgenoot Elsje Herman; hij moet in de hogere klassen al wel belangstelling voor haar hebben opgevat. Ik begrijp nog steeds niet hoe zo'n verlegen man het voor elkaar kreeg een meisje te trouwen. Ook mijnheer Heimans had nogal wat van ons te verduren: hij

kon niet goed orde houden, ook al was hij een leraar met veel kennis van zijn vak, biologie. Mijnheer Van Delft, die classicus was, hield er socialistische denkbeelden op na en vond ons een stel verwende kinderen. Een andere classicus, de heer Alma, was erg streng, maar we hadden wel ontzag voor hem en juffrouw Gutteling van Engels vond ik altijd een beetje snel opgewonden. Zij was in de derde en vierde mijn klassenlerares. In de eerste was dat mevrouw Wentholt van Frans. Zij was erg aardig maar eerlijk gezegd luisterden wij niet goed naar haar. Ze was nogal chaotisch, herinner ik mij.

En natuurlijk was daar de rector, dr. Gunning. Hij gaf altijd les aan de eerste klassen; hij doceerde “Kennis der Koloniën”. Hij was zelf in Nederlands-Indië geweest en vertelde daar graag over. Wel was het onhandig dat Gunning om de haverklap werd weggeroepen uit de les omdat er iets was dat hem als rector aanging. Dan liet hij de deur openstaan maar natuurlijk werd het dan behoorlijk rumoerig. De “klassevoogd” moest dan de orde bewaren. Het was vast niet altijd leuk om klassevoogd te zijn.

Wij waren in die tijd ontzettend kinderachtig vergeleken met de middelbare schoolleerlingen van nu. Wij hadden natuurlijk geen computers en televisies zoals de kinderen nu hebben. Kranten waren er wel maar die lasen wij niet. Wij waren erg met onze eigen dingetjes bezig, leefden in ons eigen wereldje van school en vrienden en vriendinnen.”

Kunt u zich nog veel mede-leerlingen herinneren?

“Jetty Terwindt was een goede vriendin van mij; zij zat in de derde en vierde gymnasium bij mij in de klas. Ik kan mij herinneren dat zij voordat zij naar het lyceum ging op de Oude School Vereniging zat. Omdat deze zo oudbakken was, kozen mijn ouders voor mij en mijn broers en zusters een andere lagere school. Toen ik later in de jaren '30 naar Nederlands-Indië ging, heb ik bij haar gewoond.

En andere leerlingen? Ik herinner mij Peter Fleck nog goed, hij was klassenvoogd. Hij kwam uit Wenen en later is hij naar de Verenigde Staten gegaan. Jan van der Heide woonde prachtig op de Prinsengracht; zijn vader liet voor hem een tennisbaan bouwen in de tuin en dat was niet voor niets want Jan werd later tenniskampioen van Nederland. En daar was Elsje Herman dus, die later met Hazewinkel trouwde. Ook herinner ik mij Truus Hinse; zij overleed later helaas op jonge leeftijd. Verder waren er veel leerlingen met geleerde vaders op het lyceum, zoals Annie Zeeman, van wie de vader professor oogheelkunde was en Geb Scholten, nazaat van de bekende jurist.

Wat ik mij vooral herinner is dat de populatie van de school nogal gemengd was. Er zaten allerlei soorten leerlingen op het lyceum. Veel joodse kinderen ook. De

ouders van Jack Slijper, een klasgenoot van mij, waren bijvoorbeeld orthodox joods. Wij hadden in de jaren '20 natuurlijk nog op zaterdag les, maar hij was er nooit die dag in verband met de sabbat.”

Zaten er leerlingen op school waar iedereen over praatte?

“Jazeker. De schrijver van het Schoollied, Nico van der Ley, was heel gevierd op school, net als zijn vriend Jacques du Mosch, die het lied in 1924 componeerde. Wij zongen dat lied allemaal in die tijd. Volgens mij ken ik het nog steeds: *(mevrouw Langelaan denkt even na en zingt dan zonder aarzelen het hele Schoollied)*.

Helaas liep het met beide jongens niet goed af: Du Mosch is in de oorlog in een Japans kamp, waar hij te werk werd gesteld aan de Birmaspoorweg, overleden en Nico van der Ley pleegde in zijn latere leven zelfmoord.

Gek, soms heb je bij bepaalde personen zo'n idee van: “die gaat het nog ver schoppen”. Dat gevoel had ik bij Jacques du Mosch. Toen ik hem echter in de jaren '30 in Indië tegenkwam, bleek hij toch minder bijzonder te zijn geworden dan leek toen hij nog op school zat. En helaas stierf hij dus in de oorlog.”

Waarom koos u in 1921 voor Het Amsterdams Lyceum?

“In die tijd waren er voor meisjes niet veel mogelijkheden. Het was toen heel normaal dat meisjes toevoorder waren op een school; zij volgden dan de lessen moderne vreemde talen en Latijn, maar bijvoorbeeld niet die van wiskunde, natuurkunde en scheikunde. Na vier jaar gingen zij van school om een jaar in het buitenland door te brengen.

Ik heb tot en met de vierde klas op Het Amsterdams Lyceum gezeten, daarna ging ik naar Het Kennemer Lyceum in Bloemendaal. Mijn ouders gingen op dat moment voor een langere periode naar Nederlands-Indië en ik ging dus naar 't Kopje, een soort internaat dat bij Het Kennemer hoorde. De nadruk lag daar vooral op de talen en op geschiedenis.”

Uit de klassenlijst van uw klassen blijkt dat alle leerlingen in Oud-Zuid of op de grachten woonden. Betekent dit dat Het Amsterdams Lyceum een buurtfunctie had of was de school in die tijd in de eerste plaats een eliteschool?

“Er waren toen nog slechts enkele scholen in Amsterdam: de keus was erg beperkt. Het Amsterdams was vooral een moderne school, de school van Gunning. De leerlingen woonden wel in de buurt maar of je nu kunt zeggen dat het lyceum een buurtfunctie had, ik denk het niet. De Laïressestraat was net afgebouwd en veel

leerlingen woonden in de straten daarachter, richting het Vondelpark. Voor de rest was de omgeving van de school nog een grote zandvlakte.”

Wat ging u na de middelbare school doen?

“Eerst ben ik een jaar in Engeland geweest. Het Engelse schoolsysteem met zijn schooluniformen was wel heel anders dan ik gewend was. Ik deed daar een universitaire opleiding, een soort algemeen jaar waar verschillende disciplines onderwezen werden. Ik had echter altijd ruzie met mijn mentrix. Een van mijn jaargenoten daarentegen werd een vriendin voor het leven. Nadien, terug in Amsterdam, stortte ik mij in het studentenleven. Ondanks de economische depressie leefden wij onbezorgd en vrolijk ons eigen leven. De “kille” maatschappij kwam later wel. Nadien ben ik, omdat het moeilijk was werk te vinden, naar het buitenland gegaan, o.a. naar Genève en Wenen. Ik probeerde altijd, al was het als vrijwilliger, passend werk te vinden om land en bewoners beter te leren kennen. Daarop werkte ik ruim een jaar bij Keesings Historisch Archief. Dat was betaald journalistiek werk. Ik heb het daar erg leuk gehad.

Toen ging een wens in vervulling: ik ging naar Amerika. Toen nog een heel ver land, en zo heel anders dan wat ik ooit had meegemaakt. Ik voelde me een boerin naast al die sophisticated en zwaar opgemaakte vrouwen. Ik heb daar twee jaar economie gestudeerd aan de Columbia University in New York. Dat is mij goed van pas gekomen. Mijn afstudeeronderwerp was Nederlands-Indië, dus ik wilde daarna wel zelf naar Indië. Ik vond het heerlijk daar; ik werkte op het departement van economische zaken, als enige vrouw tussen allemaal mannen. In die tijd was het moeilijk om als vrouw te werken en in Indië kon dat dus wel.

Ik ontmoette daar ook mijn man. Hij kwam uit Baarn en was een groot zeiler. Met een vriend was hij in Mei 1940 met een sloepje vanuit Petten naar Engeland uitgeweken. Een avontuurlijke tocht! Meteen vanuit Engeland ging hij door naar Indië, nog in 1940, om daar dienst te nemen bij de marine. Het liefst was hij officier geworden want hij was een zeezeiler en hield van het avontuur. Wegens kleurenblindheid werd hij echter niet toegelaten tot de opleiding. Dit vond hij heel erg. Hij had in Utrecht rechten en economie gestudeerd en hij kwam in dienst bij de Javasche Bank. Daar heeft hij ongeveer een jaar gewerkt.

Toen de oorlog met Japan plotseling uitbrak, werd hij toch meteen opgeroepen voor de dienst. Op weg naar Australië is hij gevangen genomen en kwam hij bij de Birmaspoorweg terecht. Ik heb niet eens afscheid kunnen nemen!

Ik heb mijn eigen kampherinneringen.

Maar na de oorlog zagen we elkaar terug, we trouwden in 1947 in Holland en keerden terug naar Indië. Daar werkten we nog in Jakarta tot we eind 1951 – tot ons verdriet – om gezondheidsredenen terug moesten naar Holland.

Ik herinner me nog dat toen ik leerling was op het Amsterdams Lyceum niet altijd alles even netjes verliep. Mijn broer Piet was bijvoorbeeld vreselijk lastig in de klas. We leken wel van die hele nette kinderen maar ik weet nog wel dat leerlingen van het Amsterdams ooit stinkbommen gooiden vanaf de bovenetage van het vorige pand waarin het lyceum zat. Die bommetjes belandden op de nieuwe De Lairessestraat. Dat gaf vanzelfsprekend de nodige commotie. Mijn man zat in zijn jeugd op Het Baarnsch Lyceum. Toevallig kwam ik vandaag nog een foto tegen, gemaakt op een reünie van die school. Op de foto zie je allemaal keurige oude mannen en vrouwen, terwijl zij gedurende hun schooltijd verre van keurig waren. Mijn man is een keer blijven zitten en toen dit gebeurde heeft hij het skelet uit de vitrine van het biologielokaal gehaald en heeft hij het samen met de vlag halfstok gehangen op het dak van de school. Ik weet niet meer of hij hierdoor helemaal of bijna van school is gestuurd, maar keurig was het niet.

Maar als ik dit zo vertel, lijkt het niet zo schandalig als het toen leek. Bovendien heeft de oorlog en wat daarna gebeurde ons aller leven danig veranderd. Eigenlijk waren wij maar goeiige kinderen.”

de familie Van Eeghen in 1922:

*v.l.n.r.: Truus, Piet, moeder Henriëtte van Eeghen-Heldring,
Pluis, vader C.P. van Eeghen, Isa, Lou, baby Chris.*

*Truus zit dan in de 1ste klas van het Amsterdams Lyceum,
Lou in de 3de, Piet komt in 1923 en Chris in 1934.*

(foto uit het archief van de familie Van Eeghen)

“SEE YOU LATER, ALLIGATOR !”

Op koude en natte avond, begin februari, stapte ik uit lijn 5 op het Roelof Hartplein om naar een voorstelling van Dorine van der Klei (leerlinge van 1953 tot 1959) te gaan. En daar stond ik dan rond half acht, in de regen, voor de zeer dichte deur van “En Pluche”.

“Le Garage”, de uitbater van “En Pluche”, bood mij vervolgens zeer gastvrij onderdak. Het grote misverstand had toegeslagen, brand in de meterkast, voorstelling(en) afgezegd, maar niet alle belangstellenden.

Op 5 april gaf Dorine mij een 2de kans, en ik mocht niet betalen. In ‘See you later alligator’ leest Dorine voor uit haar eigen dagboeken. Dagboeken van een puberende 15-jarige. Het was ook een ‘tour de chant’(begeleid door Ernst Klijzing), waarin ik, ondanks de (lovende) kritiek in Het Parool verrassend weinig rock-’n-roll herkende, maar wel veel Amerikaanse popsongs, en - van dichterbij - het niet kapot te krijgen ‘In de bus van Bussum naar Naarden’.

Haar dagboek speelt zich vooral af in de tot zomerhuisje verbouwde treinwagon in Hollandsche Rading. Daar wordt ze verliefd op ene Johnny. Veel zeilen, onder andere naar de als jazzpodium verbouwde botenloods van jachthaven Van Dijk, en dan weer terug naar de Marinehaven. Er blijkt ook een Loosdrechts songbook te zijn geweest met als absolute top-per ‘Daar aan de plas daar merk je pas...’. Er zal ook wel flink rietgezeild zijn denk ik.

Als ‘lyceum journalist’ zit ik uiteraard op lyceumontboezemingen te wachten. Er waren er (toch) nog een paar. Knook (haar klassedocent in 1954-’55), Klauwers en Groothof vielen niet zo vreselijk in het pulletje van de jonge gymnasiaste. En het rode (dus kwaai) hoofd van Van Wijnkoop, na weer eens een conflictje – “nog rooier dan mijn eigen haar” – kan ze zich ook nog heel goed herinneren. Tijdens de Hongaarse opstand werd de proefwerkweek zelfs verplaatst.

Eén anekdote wil ik de lezer niet onthouden. Het was de Elfstedentochtwinter van 1956, en het was dus koud. Ik herinner me zelf nog schaatswedstrijden op de Jan van Goyenkade...

Onze heldin woonde in Amstelveen, en broeken waren op HAL in die tijd voor meisjes nog verboden. Meisjes droegen nylons, die nog duur in het gebruik waren ook, want er ontstond nog wel eens een laddertje, dat dan weer voor het woekertarief van 1 gulden opgehaald moest worden. Nylons waren niet alleen doorzichtig, maar ook doorluchtig. Kortom de rit in rok van Amstelveen naar Amsterdam leverde een wel erg koud kruis op. Op zolder was Dorine de wollen zwarte kousen van haar (groot)moeder tegengekomen. De rock-'n-rollkous had z'n intrede gedaan. Dat was heel onzedelijk, en dus verfoeilijk! Een berisping kon niet uitblijven. Dorine gaf een interview aan de Libelle, en dat was nog veel meer foei. De rector was wel zo sportief haar in de klas een presentemplaar aan te bieden.

Met haar liefde liep het slecht af en Johnny trouwde met Mary Ann, zijn tweede keus van die tijd.

Omdat wraak koud opgediend moet worden liet ze hem veertig jaar later, dat zegt ze tenminste, alsnog een blauwtje lopen: 'See you later, alligator!'

DHK

Dorine in gesprek met Ariane

VAN HET SECRETARIAAT

Adresboek uitgave 2007

Het adresboek kan worden besteld door € 7,50 over te maken naar rekening 46.78.07.493 ten name van OLO te Warmond.

Supplement nr. 2

Dit bevat aanvullingen en wijzigingen op het adresboek en wordt u op aanvraag gratis toegezonden.

Wolkenland 75 jaar

Het in 2006 uitgegeven jubileumboekje – samengesteld door docent geschiedenis Patrick van den Hanenberg – kunt u bestellen door € 8,- over te maken op de OLO-rekening.

In memoriam (jaartal heeft betrekking op het jaar van schoolverlaten)

Lydi Spittuler-van den Berg (1942)

Willy Renes-Vaal (1946)

Olleke Boeles-van Gulick (1946)

Candide Banting (1965)

Gijs van Stijgeren (1953)

Jaap van Achterbergh (1947)

Rita van Beetz-Uyttenboogaard (1962)

Kerst Hylkema (1940)

Bob Doyer (1950)

Elsje Tjoe-Awie-Mulder (1955)

Drs. O.Veltman, docent Nederlands 1965-1974

Wolfram Marsman (1933)

Jochem Stach (1936)

Elly Halbertsma-Jaunsleine (1942)